

Ковердяга Л.С.

здобувачка вищої освіти на другому (магістерському) рівні,
спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», гр. ПА-24МЗ

Немченко Т.А., канд. екон. наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЧНОГО БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Розвиток територіальних громад у сучасних умовах децентралізації, євроінтеграційних процесів та воєнних викликів неможливий без формування чіткого стратегічного бачення, яке визначає бажаний стан громади в майбутньому та окреслює шляхи його досягнення, тому саме органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у забезпеченні довгострокового, збалансованого й інноваційно орієнтованого розвитку територій. Вони є не лише виконавцями державної політики на місцях, а й активними суб'єктами творення власної стратегії, що поєднує інтереси держави, бізнесу та громадськості, забезпечуючи гармонізацію локальних ініціатив із національними пріоритетами соціально-економічного зростання [1]. Стратегічне бачення, сформоване органами місцевого самоврядування, виступає не просто документом планування, а інтегрованою концепцією розвитку, яка відображає колективну волю громади, її цінності, потенціал і прагнення, а також визначає довгострокові орієнтири сталого поступу, що враховують економічні, екологічні, соціальні та культурні чинники [2].

Ефективність реалізації цього бачення безпосередньо залежить від інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, рівня управлінської культури їх представників, а також від здатності забезпечити системний підхід до стратегічного управління, що ґрунтується на аналітичних даних, прогнозах і сценарному моделюванні. Коли місцеві посадовці володіють стратегічним мисленням і спроможні бачити розвиток громади не лише крізь призму короткотермінових потреб, а й у контексті глобальних тенденцій, вони створюють умови для стабільності, економічної самодостатності та соціальної згуртованості. Проте якщо управлінські рішення приймаються без належного аналізу ресурсів, ризиків і можливостей, стратегічне бачення перетворюється на формальність, що не має реального впливу на розвиток території, а відтак втрачає довіру громади. Саме тому професіоналізація кадрів, впровадження сучасних освітніх програм для службовців місцевого самоврядування, а також обмін кращими практиками між громадами стають необхідними умовами для формування якісних управлінських рішень, здатних визначати майбутнє територій.

Важливим аспектом стратегічного бачення є забезпечення широкої участі громадськості, адже стратегія, створена без урахування думки мешканців, бізнесу, освітніх і наукових установ, позбавляється суспільної легітимності, що унеможлиблює її ефективну реалізацію. Органи місцевого самоврядування мають виступати фасилітаторами діалогу, створюючи інституційні механізми участі громадян — громадські ради, стратегічні комітети, електронні платформи, місцеві форуми та консультації, — які дозволяють не лише формувати бачення майбутнього, а й залучати мешканців до співвідповідальності за його досягнення.

Невід'ємною умовою якісного стратегічного управління стає цифровізація процесів планування та моніторингу. Використання систем управління даними, аналітичних панелей, геоінформаційних технологій і відкритих даних дає змогу органам місцевого самоврядування обґрунтовувати свої рішення, своєчасно виявляти проблеми, прогнозувати тенденції та забезпечувати прозорість у діяльності [3]. Коли управління базується на даних, а не на інтуїції чи політичній доцільності, громада отримує інструмент об'єктивної оцінки ефективності дій влади, а сама влада — можливість оперативного реагування на зміни середовища. Разом із тим цифровізація потребує відповідного рівня компетентності

працівників, які повинні володіти аналітичними та технічними навичками, а також усвідомлювати важливість захисту персональних даних і дотримання принципів кібербезпеки.

Важливо, щоб стратегічне бачення розвитку територіальних громад узгоджувалося з національними документами, зокрема Державною стратегією регіонального розвитку до 2027 року та Цілями сталого розвитку ООН, адже лише синхронізація місцевих ініціатив із загальнодержавними пріоритетами створює передумови для ефективного використання ресурсів, залучення інвестицій і координації між різними рівнями влади. Коли стратегія громади співзвучна із загальною траєкторією розвитку країни, вона стає не лише інструментом місцевого управління, а й складовою частиною цілісної системи регіонального поступу, де кожна територія робить свій внесок у загальне зростання.

Однак у реаліях сучасної України стратегічне бачення не може обмежуватися лише економічним чи соціальним виміром, оскільки дедалі більшої ваги набуває концепція стратегічної резильєнтності, що передбачає здатність громад протистояти кризам, адаптуватися до непередбачуваних змін і швидко відновлюватися після потрясінь, зберігаючи при цьому довгострокові орієнтири розвитку. Органи місцевого самоврядування повинні не лише планувати розвиток, а й закладати у стратегії механізми управління ризиками, кризового реагування, диверсифікації економіки, підвищення соціальної згуртованості та підтримки локальної ідентичності, оскільки саме ці чинники визначають стійкість громади перед зовнішніми викликами [4]. Відповідно, варто наголосити на провідній ролі органів місцевого самоврядування у формуванні стратегічного бачення розвитку територіальних громад, яка наразі виходить далеко за межі традиційних управлінських функцій і вимагає від них нової якості лідерства, яке поєднує компетентність, відкритість, відповідальність і здатність надихати громаду на спільне бачення майбутнього. Стратегічне бачення, яке формується на засадах партнерства, інноваційності та орієнтації на сталий розвиток, перетворює громаду на активного суб'єкта суспільних змін, що здатен не лише реагувати на виклики, а й формувати власні можливості. Підкреслимо, що саме в цьому полягає справжня місія сучасного місцевого самоврядування — не просто адмініструвати поточні процеси, а створювати стратегічні горизонти, які визначають напрям руху всієї територіальної спільноти до добробуту, стабільності та майбутнього, гідного людини і держави.

Тож, в цьому контексті варто наголосити, що сучасна практика стратегічного управління вимагає, щоб органи місцевого самоврядування активно інтегрували інноваційні підходи до комунікації та прийняття рішень. Використання елементів партисипативного бюджетування, електронного врядування, краудсорсингу дозволяє залучати мешканців до формування політики розвитку й підвищувати рівень довіри до органів влади. Такі інструменти не лише демократизують управлінські процеси, а й формують нову культуру спільної відповідальності, де кожен громадянин сприймає себе співтворцем місцевої стратегії, а формування інноваційного підходу до стратегічного планування вимагає використання системного підходу, який поєднує екологічні, економічні, соціальні та культурні аспекти розвитку території в єдину модель сталого майбутнього.

Література:

1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3077-20#Text>
2. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування/ Асоціація міст України К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 256 с.
3. Томашук І., Томашук І. Стратегічні основи інноваційного розвитку територіальних громад. *Економіка та суспільство*, 2023. № 57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-81>
4. Барвіненко В. Місцеве самоврядування в Україні у 2024 р.: тенденції та перспективи розвитку. *Law. State. Technology*, 2024. №4, С. 3–7. URL: [doi: 10.32782/LST/2024-4-1](https://doi.org/10.32782/LST/2024-4-1)